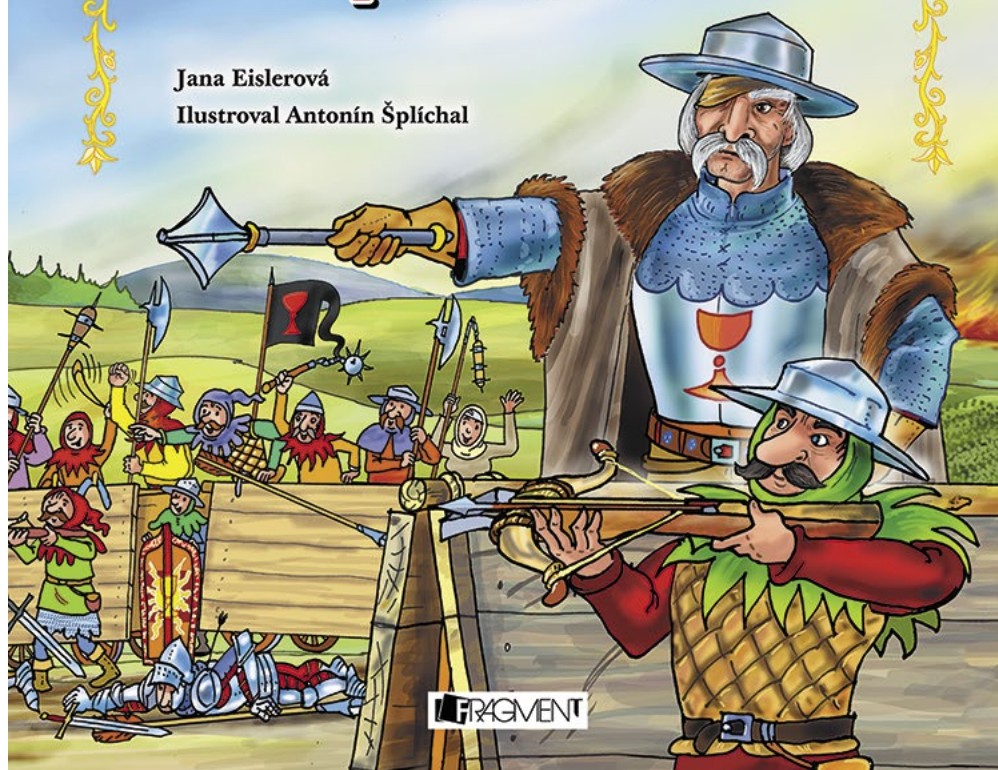

DĚJINY ČESKÝCH ZEMÍ pro děti

Jana Eislerová
Ilustroval Antonín Šplíchal

Dějiny Českých zemí pro děti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

Jana Eislerová
Dějiny Českých zemí pro děti – e-kniha
Copyright © Fragment, 2015

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

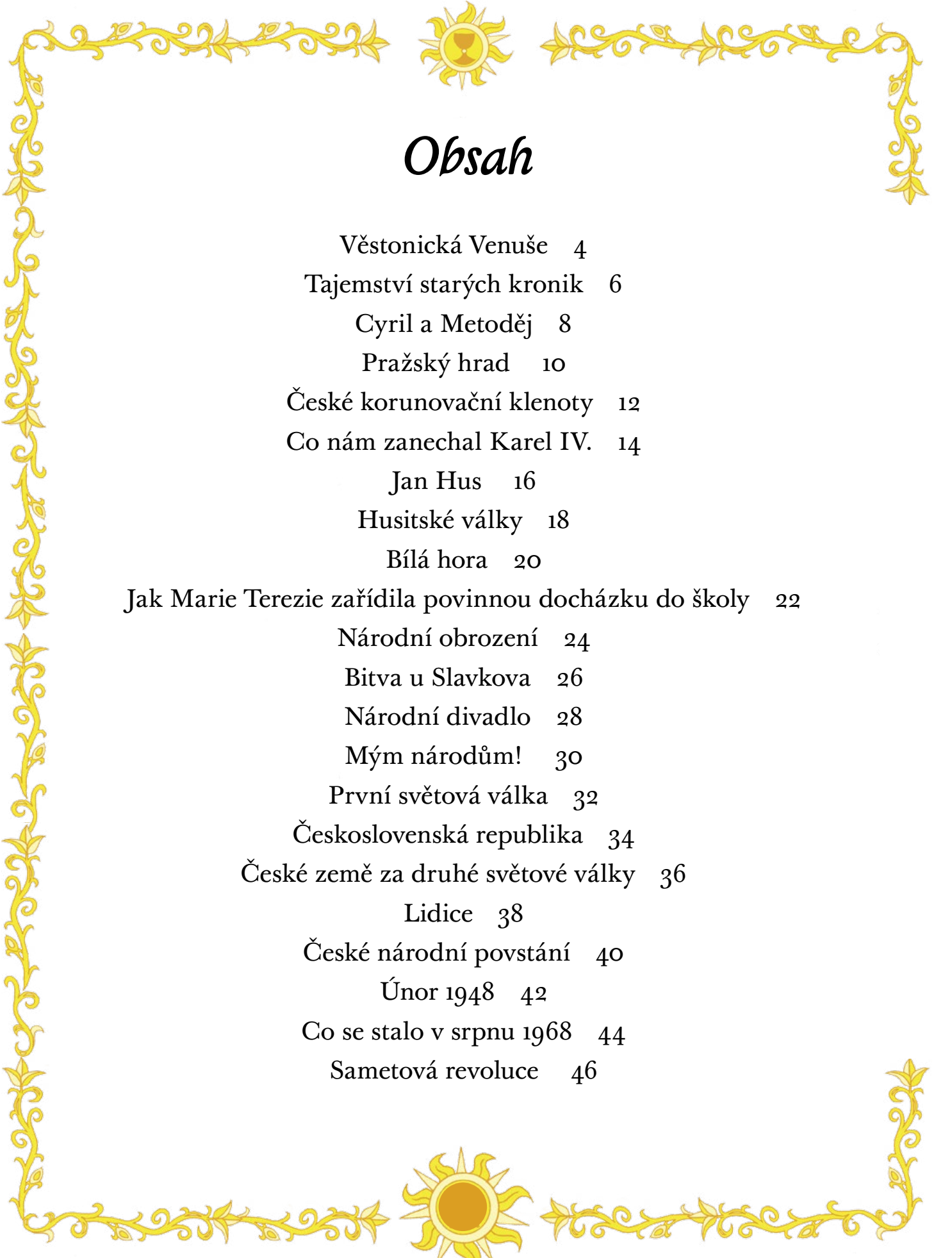

ALBATROS MEDIA a.s.

DĚJINY ČESKÝCH ZEMÍ pro děti

Jana Eislerová

Ilustroval Antonín Šplíchal

Obsah

Věstonická Venuše	4
Tajemství starých kronik	6
Cyril a Metoděj	8
Pražský hrad	10
České korunovační klenoty	12
Co nám zanechal Karel IV.	14
Jan Hus	16
Husitské války	18
Bílá hora	20
Jak Marie Terezie zařídila povinnou docházku do školy	22
Národní obrození	24
Bitva u Slavkova	26
Národní divadlo	28
Mým národům!	30
První světová válka	32
Československá republika	34
České země za druhé světové války	36
Lidice	38
České národní povstání	40
Únor 1948	42
Co se stalo v srpnu 1968	44
Sametová revoluce	46

Věstonická Venuše

Možná to bylo tak: Jednoho odpoledne před 25 až 30 tisíci lety odpočíval Žoch, pravěký lovec mamutů, u jeskyně nedaleko Dolních Věstonic po namáhavém lovu na zubra. Pozoroval tlupu pravěkých kluků, mezi nimiž zuřila bitva. Házeli po sobě hroudami šedé mazlavé hlíny a radovali se z každého povedeného zásahu. Jedna hrouda dopadla těsně vedle Žocha.

„Divoši nezbední,“ ulevil si lovec, „já vám ukážu!“

Vzal do ruky rozplesklý kus hlíny a uplácal z něj kouli, aby ji hodil zpátky mezi kluky. Hlína byla v rukou krásně měkká a jemná a Žoch dostal nápad, že by se z ní dalo něco hezkého vymodelovat. Přemýšlel o zubrovi nebo mamutovi, ale nakonec si řekl, že udělá figurku nějaké krásné ženy. Náramně se mu povedla. Po mnoha tisíciletích, 13. července 1925 ji našla skupina archeologů, kterou vedl profesor Karel Absolon, a dali jí jméno Věstonická venuše.

„Dědečku, pohádka je moc hezká, ale já nevěřím, že to tak doopravdy bylo,“ řekl trochu nazlobeně Jirka. „A není to krasavice, sotva by se dnes někomu líbila,“ dodal přesvědčivě.

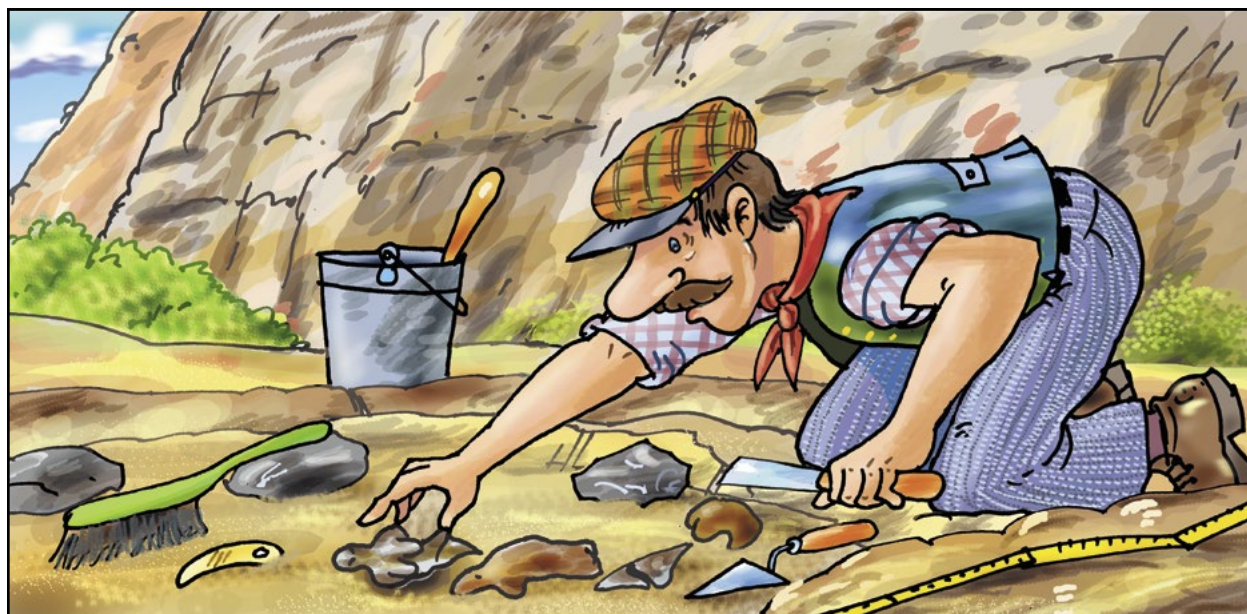
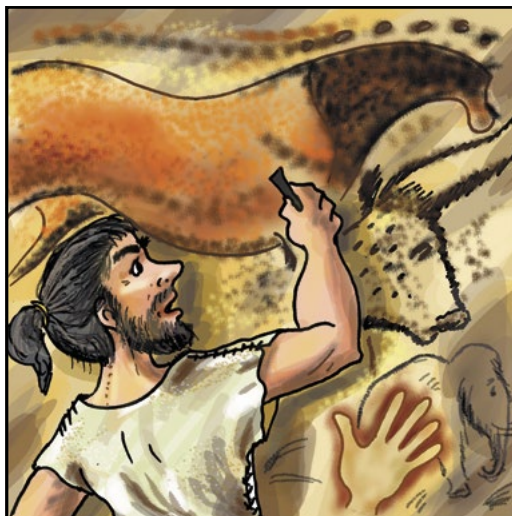
„Tím, že vymodeloval ženu, která je, mírně řečeno, hodně baculatá s velikými prsy, chtěl zdůraznit to, čeho si u žen nejvíce považovali – že rodily a krmily potomstvo. Víš, Jiříku, nikdo neví, na co pravěký sochař myslel, ani co právě dělal, když tvořil tuhle slavnou sošku. Je to tak dávno, a každý si o tom může vymyslet jakýkoliv příběh. Pravda je, že soška Věstonické venuše má pro své stáří nedozírnou cenu, která se nedá ani penězi vyčíslit. Je uložena v brněnském muzeu. Také je pravda, že tahle venuše nebyla jediná. Na různých místech v Evropě bylo podobných „venuší“ nalezeno více a také sošky zvířat a krásné malby na stěnách jeskyní Lascaux ve Francii, Altamira ve Španělsku a v mnohých jiných.

Věstonická venuše vznikla v posledním období starší doby kamenné, které trvalo od 40 tisíc do 10 tisíc let před naším letopočtem. Naši venuši je podle výpočtu vědců přibližně 25 až 31 tisíc let.

Tehdejší člověk, který byl pojmenován Homo sapiens – to znamená člověk rozumný, nahradil na tomto území dřívější obyvatele – neandertálce.“

„A co všechno dovedl, když byl rozumný?“ zajímal se Jiřík.

„Tito lidé se už velmi podobali lidem dnešním, znali oheň, vyráběli kamenné nástroje, které dokázali pomocí jiných kamenů naostřit, a určité používali i nástroje dřevěné. Tlupy pravěkých lidí sídlily třeba i u Předmostí u Přerova, kde byly nalezeny kosti asi tisíce mamutů. Žili v jeskyních, ale dovedli postavit obydlí i z kamenů a mamutích kostí, pokryté kůžemi ulovených zvířat. Třeba někdy navštívíš muzeum Anthropos v Brně, a dozvíš se tam mnoho dalších zajímavostí o pravěkých lidech i zvířatech.

Tajemství starých kronik

„Dědečku, četli jsme ve škole o kněžně Libuši, jak věštila a soudila spory, a jak svému lidu určila za knížete Přemysla Oráče. A kde se ty zprávy o Libuši vzaly, když lidé ještě neuměli číst a psát?“

„Tehdy si lidé předávali události jen ústně – od otce na syna, od děda na vnuky... Až mnohem později se našli lidé, kteří dávná vyprávění zapsali. Knihy, které popisují děje od dávných dob až po dobu, kdy žil jejich autor, se nazývají kroniky.“

„A dědo, ty jsi nějakou kroniku četl?“

„Četl, a ne jednu. Nejznámější a nejstarší z našich kronik se jmenuje Kosmova kronika Čechů. Její autor, vzdělaný děkan Kosmas, píše o Čechách, ale latinsky; latina byla tehdy jazykem církve. Představ si, že vypravování začíná už od potopy světa a stavění babylonské věže.“

„Jak se tam dostali Čechové?“

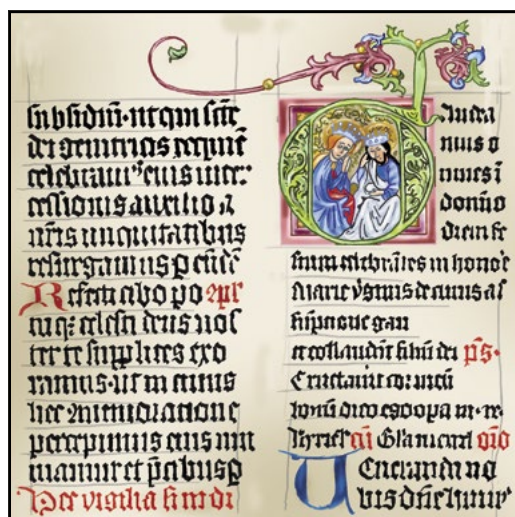
„Když Bůh lidem, protože byli pyšní, zmátl jazyky tak, že si nerozuměli, odstěhovali se prý Čechové tam, kde žijí dodnes, do kraje kolem hory Řípu. Kronika končí rok před Kosmovou smrtí roku 1125.“

„A dědečku, psal někdo o dějinách také česky?“

„Významná kronika, psaná česky, a dokonce ve verších, se objevila až počátkem 14. století. Říká se jí Dalimilova kronika, i když se dosud nepodařilo zjistit skutečné jméno jejího autora. Byl to pravděpodobně šlechtic, nebo kněz, nebo obojí; byl českým vlastencem – neměl rád Němce, kteří se tehdy do Čech často stěhovali. To dokazuje například příběh knížete Oldřicha a venkovské dívky Boženy. Spisovatel Oldřicha chválí, že si vybral za ženu raději českou selku než německou šlechtičnu. Píše, že se nechce dočkat, až na pražském mostě bude znít jenom němčina a nebude tam *viděti Čecha*.“

„A co víš ještě o kronikách, dědečku?“

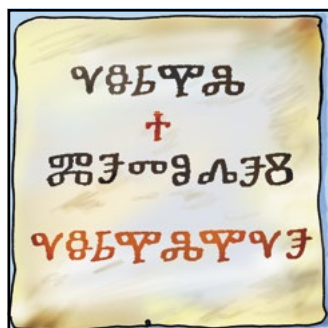
„Zajímavá je Zbraslavská kronika. Popisuje události na počátku 14. století v době panování krále Václava II. a Jana Lucemburského. Opat zbraslavského kláštera Petr Žitavský popisuje události pravdivě, ale když se v roce 1316 objevila na obloze kometa, věří, že ohlásila veliké povodně, které smetly mnoho vesnic i s lidmi a dobyt看kem. Po povodních přišel hladomor, opět zahynulo hodně lidí i zvířat, a pohromy zakončila dlouhá zima s množstvím sněhu a krutými mrazy. Později, v 16. století, vznikla velmi známá a oblíbená kronika Václava Hájka z Libočan. Je psána česky, její autor byl opět kněz. Pozdější dějepisci mu vytýkali, že si mnohé údaje vymyslel, aby vyprávění bylo zajímavější. Praotec Čech prý přišel na horu Říp roku 644!“

„A to přesně nikdo neví, když tehdy Slované ještě neznali písmo, vid?“
 „Nás hlavně zajímá, jak lidé v minulých dobách žili, a pracovali, co je těšilo a trápilo, za co bojovali. A kdo se dozví více o událostech našich dějin, bude si více vážit svého národa.“

Cyril a Metoděj

„Dědečku, ve škole jsme si četli o Velké Moravě. Jak se Slované za vlády knížete Mojžíra klaněli pohanským bohům, i když se už v celé Evropě šířilo křesťanství. A jak další kníže, Rastislav, zařídil, aby na Moravu přišli moudří muži, kteří hovořili slovanským jazykem, a vyučovali lid křesťanské víře.“

„Máš pravdu, chlapče, bylo to v roce 863, když císař mocné byzantské říše vyslal z Konstantinopole (dnes je to Istanbul) na Moravu dva učené bratry, Konstantina a Metoděje. Než se vydali na dlouhou cestu, důkladně se na svůj úkol připravili. Konstantin vytvořil pro Slovary písmo, oba bratři překládali církevní knihy z latiny a řečtiny do slovanského jazyka, který dnes nazýváme staroslověnština. Rastislav je přivítal s velkými poctami. Byl rád, že bohoslužby nebudou konat němečtí kněží v latině, pro prostý lid nesrozumitelné.“

„A to písmo se jmenuje cyrilice podle Cyrila?“ ptal se Jiřík.

„Je to tak. Konstantin nedlouho před svou smrtí pobýval v klášteře, kde přijal mnišské jméno Cyril. Písmo, které vytvořil (hlaholici), jeho žáci zjednodušili a pojmenovali jeho jménem.“

„A měli bratři hodně žáků?“

„Mnoho, a hlásilo se jich stále více. Konstantin byl výborný řečník a dokázal posluchače přesvědčit a nadchnout.“

Jiřík se zamyslel: „Viděli jsme Konstantina a Metoděje na obrázku,“ řekl, „s obrovskými plnovousy vypadali hodně staře. Jak asi vypadali a co dělali, když byli mladí?“

„Jak vypadali, to už asi nezjistíme. Víme, že pocházeli z řeckého města Soluně. Jejich otec byl vysoký státní úředník a velitel vojenského oddílu. V rodině bylo sedm dětí. Nejstarší Michael – později přijal v klášteře jméno Metoděj – byl chytrý, zodpovědný chlapec. Vystudoval práva a byl jmenován správcem jedné z oblastí byzantské říše. Nejmladší Konstantin převyšoval svým nadáním a moudrostí všechny své sourozence. Od malička miloval knihy, četl bibli a příběhy světců. Měl neobyčejné jazykové nadání – kromě řečtiny ovládal latinu, hebrejštinu, a protože v Soluni žilo mnoho Slovanů, naučil se i jejich jazyku. Když mu bylo čtrnáct let, jeho otec zemřel. Nadaného chlapce vzal k sobě do Konstantinopole strýc Theoktistos, hlavní poradce tehdejší panovnice Theodory. Mladík začal studovat na císařské vysoké škole a brzy se stal nejlepším žákem – všude byl znám jako Konstantin Filosof. Theoktistos mu chtěl najít bohatou nevěstu, ale Konstantin se rozhodl zasvětit život církvi. Císař Michael vyslal oba bratry několikrát jako posly do různých zemí, aby jednali s jejich vládci. Na Moravě se zásluhou Cyrila a Metoděje nejen upevnilo křesťanství, ale nové písmo zařadilo moravské knížectví mezi vzdělané země, které už měly vlastní knihy a písemnosti.“

Pražský hrad

„Dědečku, který dům je v Praze nejstarší? A kolik je mu let?“

„To není lehká otázka, Jiříku. Je těžké určit jediný pražský dům jako nejstarší. Už kněžna Libuše předpovídala, že Praha bude slavné a veliké město, a to bylo velmi dávno. Vědci při vykopávkách zjistili, že tam, kde je dnes Pražský hrad, založil kníže Bořivoj, dědeček svatého Václava, opevněné hradiště. Lidé si zde budovali obydlí ze dřeva, jen kostel byl

kamenný. Kolem osady byl vodní příkop a hradba z kamení a hlíny. To bylo v roce 880, od té doby uplynulo skoro dvanáct století!“

„Já vím, ten vysoký kostel na Pražském hradě je chrám svatého Víta,“ řekl Jirka. „Nevěděl jsem, že je tak starý!“

„Takový, jaký je dnes, nebyl vždycky. Ale kníže Bořivoj, jeho syn Spytihněv a vnuk Václav velmi dbali na to, aby jejich lid přijal křesťanskou víru. Kníže Václav I. pojmenoval kostelík po svatém Vítu, když zde uložil jeho ostatky – část paže – získal ji od saského knížete. Když byl kníže Václav na příkaz svého bratra Boleslava zavražděn, byl také pohřben v kostele. Václavovi následovníci přestavěli malý kostelík – rotundu – na větší baziliku. V té době zde vzniklo biskupství, a to dodalo Praze jako městu vážnosti a důležitosti. Ve 14. století si císař Karel IV. zvolil Prahu za své hlavní sídlo. Rozhodl, že se chrám krásou a výstavností musí rovnat nejkrásnějším kostelům tehdejší Evropy. Stavitelé Matyáš z Arrasu a Petr Parléř přestavěli katedrálu v gotickém slohu – vysoké štíhlé věže, odvážná stropní klenba, nádherná vnitřní i venkovní výzdoba. Zde byli korunováni čeští králové a mnozí jsou zde i pohřbeni. Když později naši zemi postihly těžké časy, stavba chrámu se přerušila a trvalo ještě mnoho let, než byl opravdu dokončen. Bylo to až tisíc let po smrti knížete Václava, v roce 1929.“